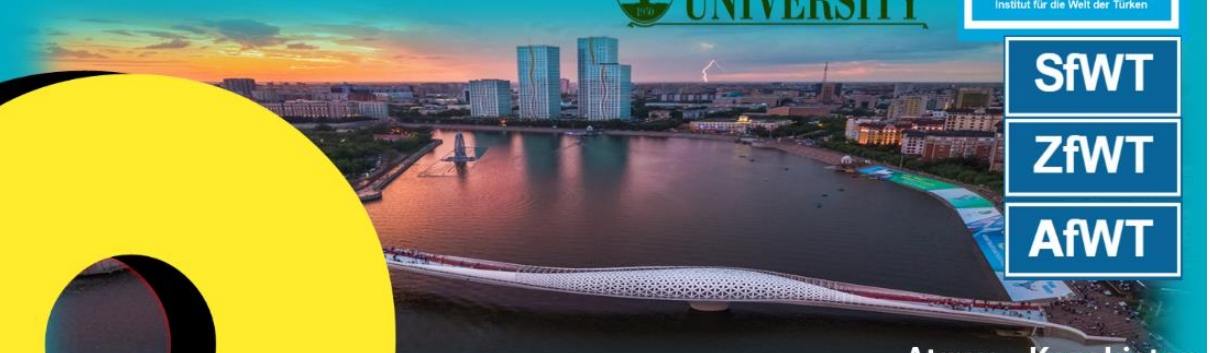
ATYRAU UNIVERSITY

IfWT
Institut für die Welt der Türken

SfWT
ZfWT
AfWT

Atırav – Kazakistan
24-26 Ekim 2024

Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumu

Bildirileri

Editörler

Prof. Dr.
Necati DEMİR

Doç. Dr.
Berker KURT

Dr. Öğr. Üyesi
Celal Can ÇAKMAKCI

Doi:10.5281/zenodo.14561093
ISBN: 978-625-00-2609-0

8. ULUSLARARASI TÜRKLERİN DÜNYASI SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ

24-26 Ekim 2024

Atırav-Kazakistan

8. ULUSLARARASI TÜRKLERİN DÜNYASI SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ

Editörler / Editors

Prof. Dr. Necati DEMİR

Doç. Dr. Berker KURT

Dr. Öğr. Üyesi Celal Can ÇAKMAKCI

Bu kitap 24-26 Ekim 2024 tarihinde Türklerin Dünyası Enstitüsü ve H. Dosmuhamedov Atırav Üniversitesinin ortaklığında düzenlenen 8. Uluslararası Türklerin Dünyası Sosyal Bilimler Sempozyumunda yüz yüze veya çevrim içi olarak sunumu yapılan bildirilerin tam metinlerini kapsamaktadır. Bildirilerin hukuki ve etik sorumluluğu yazarlarına aittir.

Doi: 10.5281/zenodo.14561093

ISBN: 978-625-00-2609-0

Ankara – 2024

H. Dosmuhamedov Atırav Üniversitesi www.asu.edu.kz

Halil Dosmuhamedov Atırav Üniversitesi, Batı Kazakistan'ın önemli şehirlerinden olan Atyrau'da ilk olarak 1950 yılında "Pedagoji Enstitüsü" olarak kurulmuştur. Uzun yıllar enstitü olarak hizmet veren kurum, 1994 yılında Kazakistan'ın önemli aydınlarından olan "Halil Dosmuhamedov" adıyla üniversiteye dönüştürülmüştür. Günümüzde altı fakülte ile yüksek eğitim veren Üniversite, Orta Asya, Türkiye ve Avrupa'daki çok sayıda üniversite ile iş birliği içinde olup akademik personel ve öğrenci değişimi gerçekleştirmektedir. Özellikle son yıllarda Orhun Programı, ERASMUS ve üniversiteler arası ikili anlaşmalar kapsamında çok sayıda öğrencisini yurt dışına göndermektedir.

Türklerin Dünyası Enstitüsü www.weltdertuerken.org

Türklerin Dünyası Enstitüsü / Institut für die Welt der Türken 21 Mart 2015'te Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Necati DEMİR tarafından Münih'te kurulmuş Türk dili, kültürü ve tarihiyle ilgili araştırma, geliştirme ve eğitim faaliyetleri yürüten bir merkezdir.

Türklerin Dünyası Sempozyumu www.weltdertuerken.org

2017 yılından beri IfWT tarafından düzenlenen sempozyum faaliyetleridir. Sırasıyla Antalya, Üsküp, Antalya, Bakü, Komrat ve Prag'da farklı üniversitelerin iş birliğiyle düzenlenen sempozyum, bu yıl da Kazakistan'ın en önemli devlet üniversitelerinden olan H. Dosmuhamedov Atırav Üniversitesinin ev sahipliğinde hibrit şekilde yapılmıştır.

Türklerin Dünyası Dergisi www.dieweltdertuerken.org/

Türk sosyal bilimleri konusunda Türkçe/Türk lehçeleri, İngilizce, Almanca ve Rusça yayın yapan Dergi, 2009 yılında yayımlanmaya başlayan ve bu tarihten beri aralıksız olarak yayın hayatına devam etmektedir. 15 Nisan, 15 Ağustos ve 15 Aralık olmak üzere yılda 3 sayı yayımlan dergi önemli indekslerde taranmaktadır.

Türklerin Dünyası Ödülleri www.weltdertuerken.org

Türk dili, kültürü ve dili alanında önemli çalışmalar yapan bilim insanlarına 2015 yılından beri verilen ödüller, Yönetim Kurulu Kararıyla belirlenmektedir ve uluslararası geçerliliği bulunmaktadır.

YABANCI SEYYAHLARIN TANIKLIĞIYLA OSMANLI HALKINDA GEÇİŞ RİTÜELLERİ

RITES OF PASSAGE WITNESSED BY FOREIGN TRAVELERS IN OTTOMAN SOCIETY

Onur ÇETİN[1]

Abdurrahim YILDIZ[2]

ÖZET

Geçiş dönemi ritüelleri, bireylerin yaşamlarındaki önemli dönüm noktalarını simgeleyen ve toplumun kültürel benliğini pekiştiren geleneksel uygulama ve pratiklerdir. Doğum, evlilik ve ölüm gibi üç temel evreye sahip olan geçiş ritüelleri kişilerin toplumla ilişkisini güçlendirirken kültürel aidiyet duygularını da pekiştirmektedir. Bu sosyokültürel uygulamalar kadim kültürümüzdeki değerlerin, inanışların ve geleneklerin günümüz dünyasında yaşatılmasına olanak sağlayarak kültürel mirasın devamlılığına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda geçiş dönemleri ve pratikleri ile bir yandan kültürel kimlik muhafaza edilmekte öte yandan sosyal bağlar güçlenmektedir.

Çalışmamız kapsamında, Osmanlı döneminde İstanbul ve Anadolu coğrafyasını ziyaret eden yabancı gezginlerin seyahatnameleri ele alınarak bu eserlerdeki geçiş dönemleri halk ritüelleri tespit edilmiştir. Yabancı seyyahların kaleme aldığı eserler, Türk kültürünün uluslararası düzeyde nasıl algılandığını ve diğer toplumlar tarafından nasıl değerlendirildiğini anlamak açısından oldukça kıymetlidir. Büyük bir merak ve ilgiyle Anadolu'nun zengin kültürel yapısını ve geleneklerini doğrudan gözlemleme fırsatı bulan gezginler, Türk halkının günlük yaşamına dair en ufak detayları dahi eserlerinde dile getirmişlerdir. Seyahatnamelerinde yalnızca geçiş dönemi ritüellerini değil, aynı zamanda Osmanlı toplumunun sosyal yapısını, geleneklerini ve inanç sistemini de titizlikle tasvir etmişlerdir. Böylelikle Türk halk kültürünün önemli bir kısmına teşekkül eden doğum, evlenme ve ölüm ritüelleri dünyanın dört bir yanından Osmanlı topraklarına gelen yabancı gezginlerin anlatımıyla ele alınarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ritüel, Geçiş, Yabancı, Seyyah

[1] Öğretim Görevlisi, Kayseri Üniversitesi, onurcetin@kayseri.edu.tr, Orcid:0000-0002-6379-4405
[2] Öğretim Görevlisi, Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, ayildiz@subu.edu.tr, Orcid:0000-0002-4013-4623

ABSTRACT

Transition rituals are traditional practices and practices that symbolize important turning points in individuals' lives and reinforce the cultural identity of the society. Transition rituals, which have three basic stages such as birth, marriage and death, strengthen the relationship of individuals with society while also reinforcing their sense of cultural belonging. Transition rituals contribute to the continuity of cultural heritage by allowing the values, beliefs and traditions of our ancient culture to be kept alive in today's world. In this context, cultural identity is preserved on the one hand with transition periods and rituals, and social ties are strengthened on the other.

Within the scope of our study, the travel books of foreign travelers who visited Istanbul and Anatolia during the Ottoman period were examined and the transition period folk rituals in these works were determined. The works written by foreign travelers are of great importance in terms of understanding how Turkish culture is perceived internationally and how it is evaluated by other societies. Travelers who had the opportunity to directly observe the rich cultural structure and traditions of Anatolia with great curiosity and interest expressed even the smallest details about the daily life of the Turkish people in their works. In their travelogues, they meticulously described not only the transitional period rituals but also the social structure, traditions and belief system of the Ottoman society. Thus, the birth, marriage and death rituals that constitute an important part of the Turkish folk culture will be evaluated through the narrations of foreign travelers who came to the Ottoman lands from all over the world.

Keywords: Ritual, of Passage, Foreign, Traveler

Giriş

Türk kültüründe, insan yaşamının en önemli geçiş dönemleri olan doğum, evlilik ve ölüm, her biri kendine özgü ritüeller ve inanışlarla derin bir anlam taşımaktadır. Bu ritüeller, toplumsal yapının bir parçası olarak bireyin yaşam döngüsünde yol gösterici nitelikte ve bölgesel farklılıklara göre çeşitli biçimlerde uygulanmaktadır. Örneğin, doğum öncesinde kısırlığı önlemeye yönelik halk hekimliği yöntemlerinden, aşermeye, bebeğin cinsiyetinin tahmin edilmesine kadar birçok inanç yer almaktadır. Doğum sonrası dönemde ise göbek bağının kesilmesi, ad verme, lohusalık süreci, kırk basması, ilk diş çıkarma ve saç-tırnak kesme gibi uygulamalar, çocuğun sağlıklı büyümesi ve korunması amacıyla yapılmaktadır. Evlilikte ise; kız istemeden nişana, çeyiz hazırlığından gelin hamamına, düğün ve düğün sonrasına kadar uzanan sayısız gelenek göze çarpmaktadır. Bu

uygulamalar, evlilikle birlikte yeni bir hayatın başlamasını kutlayan ve toplumun bireyler üzerindeki destekleyici rolünü yansıtan ritüellerdir. Son geçiş ritüeli olan ölüm; ölüm anında ve sonrasında yapılan çeşitli pratiklerle kendini gösterir. Ölüm öncesinde yaşanan bazı olayların ölümün yaklaştığına işaret ettiğine inanılırken, ölüm sonrasında da yas törenleri, cenaze merasimleri ve anma etkinlikleri yapılmaktadır. Bu ritüeller, kişinin ruhunun bu dünyadan güvenle ayrılmasını sağlamak ve kalanlara teselli verme amaçları taşımaktadır (Çetin ve Yıldız, 2024:125). Böylece, doğumdan ölüme kadar uzanan bu ritüel zinciri, Türk kültürünün derin yapısını ve insan hayatına yüklediği anlamı yansıtmakta; ritüellerin her aşamasında birey, kültürel bağlarıyla olan ilişkisini yinelemektedir.

1.Doğum Ritüelleri

Olivier, "Osmanlı Seyahatnamesi"nde hamile kalmak için başvurulan yöntemlerden bahsetmektedir: "Evlilikten kısa bir süre sonra hamilelik belirtileri görülmediği takdirde endişe başlar, kadın sabırsızlanmaya başlar. Ebelere, doktorlara başvurulur ve gebeliği hızlandırmak için çeşitli şerbetler ve iksirler içirilir. Misk, amber, sabır otu, kakule, tarçın, zencefil, karanfil, karabiber gibi baharatlı ve uyarıcı maddelerden yapılan macunlar, sıcak çaylar, mideyi bozacak veya hastalanmaya neden olacak olsa da, yemek ve içmekten çekinilmez." (Olivier, 1977, s. 88). Olivier'in tarifinde doğumun ebeveynler için özellikle de anne nazarında kıymeti ortaya koyulmaktadır. Evlat sahibi olmak her annenin en büyük temennilerinden biridir. Çocuk sahibi olabilmek adına annelerin halk hekimliği uygulamalarına başvurdukları görülmektedir.

Davis, loğusa odasının ve loğusa yatağının süslü ve özenli olduğunu ve loğusa yatağına gelin yatağı da denildiğini şu şekilde açıklamaktadır: "Anne, sedef işlemeli ahşap bir divanın (sedir ya da yataklık) üzerine, altın veya gümüş pullarla bezeli saten, kadife ya da ipek örtülerle donatılmış loğusa yatağına yatırılırdı. Yataktan yerlere şifonumsu bir kumaş olan bürümcük sarkıyordu. Ailenin imkânlarına göre zengin bir şekilde süslenmiş olan bu loğusa yatağına gelinlik yatağı da denilirdi. Yatağın başucunda, işlemeli bir çanta içinde bir Kuran asılıydı; ayakucunda veya hemen yakınında ise, bir şişeye geçirilmiş ve sarımsak ve mavi boncukla süslenmiş bir musline sarılmış bir soğan asılıydı. Bunların, anne ve yeni doğan bebeği nazara karşı

koruması bekleniyordu" (Davis, 2006:47). Davis, izlenimlerinde doğum sonrası lohusa süreci, anne ve bebeği al basmasından ve kötü ruhlardan koruma ritüellerine temas etmektedir.

Mantran'ın gözlemlerinde doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası süreçlerini bir arada görmek mümkündür. "Gebeliğin altıncı veya yedinci ayında, bir ebe kadın çağrılır. Bu kadının görevi, bebeğin ihtiyaç duyacağı her şeyi geleneklere uygun olarak ve doğumdan önce hazırlamaktır. Doğum zamanı yaklaştığında, ebe kadın özel bir koltuk getirir; bu koltuk, doğum iskemlesi olarak bilinen ve yarım ay biçiminde kesilmiş büyük bir koltuktur. Ebe çalışırken evin tüm kadınları ona yardım eder. Çocuk doğduğunda, ebe bebeği yıkayıp üzerine doğru dualar okuyarak üfler ve hazırlanmış bezlerle kundağını yapar. Bebek daha sonra özel olarak hazırlanmış beşiğine konulur. Bu beşik, ailenin durumuna göre az veya çok süslenebilir ancak hep aynı biçimdedir; yarım daire şeklinde iki tahta plakaya dayanan küçük bir tahta yatak olup yuvarlak kısmı çocuğun sallanabilmesi için yere gelir. Bebeğe, kötü gözlerden korunması için genellikle mavi nazarlık takılır. Genç anne doğumun ardından pahalı kumaşlarla kaplı bir yatağa yerleşir ve akraba ile dostları ziyaretlerini kabul eder. Ailede göbek bağı kesildikten sonra bebeğe ad koyulur. Aile reisi, Kur'an'dan bazı sureleri okuyarak ve çocuğun kulağına üç kez fısıldayarak bebeğe ismini verir. Genellikle bu isimler tarihsel veya dini figürlerle ilişkilidir, örneğin Mehmet, İsmail, İbrahim, Süleyman, Selim, Osman gibi. Lohusa, yedi gün boyunca yataktan kalkmaz ve Mevlit okunur. Kırkıncı gün, arınma günüdür; genç anne kendi evinde abdest alır veya ebe kadın, akraba, dost ve komşularıyla birlikte hamama gider. Bu tören, eğlence ve coşku ile birlikte gerçekleşir ve davet edilenlere yeni anneye hediyeler sunulur" (Mantran, 1991: 160-161) şeklinde doğum süreci ile ilgili uygulamaları eserinde yansıtmaktadır. Teferruatlı ve uzun süren ritüeller Mantran'ı şaşırtmaktadır. Seyyah, doğumun Türk aile yapısındaki önemini daha net bir şekilde idrak etme imkânı bulmuştur.

2.Evlilik Ritüelleri

Lewis, evlilik sürecinin görücü usulüyle başladığını şöyle aktarır; "bir baba, oğlunun evlenme yaşına geldiğini belirlediğinde, annenin rolü yeniden öne çıkar; çünkü eş seçimi onun sorumluluğundadır. Evlenme çağındaki bir oğlu olan anne, toplumda güçlü bir konumda sayılır. Eğer daha önce bir gelin adayı

belirlenmemişse, tanıdıklardan ve arkadaşlardan uygun bir aday hakkında bilgi toplar ve araştırmalar yapar. Bazen bir aracı vasıtasıyla oğluna uygun gelin adayı hakkında bilgi edinir ve birkaç arkadaşıyla birlikte kızın evine gidip gelin adayını görmeye çalışırdı. Bu tür ziyaretler "görücü" olarak adlandırılırdı. Görücü grubu eve geldiğinde, misafirperverlikle karşılanır ve evin hanımı tarafından ağırlanırdı. Genç kız, bu ziyaret sırasında hızla hazırlanarak misafirlere kahve sunmakla görevlendirilirdi. Evdeki en şık kahve takımıyla, başı öne eğik bir şekilde kahve ikram etmek, kızın göreviydi. Kızın bu süreçte uzun ve detaylı bir şekilde gözlemlenmesi gerekebilir, ancak en yaşlı misafir kahve fincanını geri verene kadar kızın sabırla bu sürece katlanması gerekirdi. Misafirlerin onayı olmadan, kız dışarı çıkamazdı. Karar verilmeden önce birçok aday genç kız değerlendirilirdi. Bu değerlendirme süreci bazen hamamda da yapılabilirdi. Genç erkeğin annesi, belirli bir gün hamama gideceğini ve gelin adayı olabilecek kızın da aynı gün hamama gelmesini istediğini belirtirdi. Kız, annesi ve arkadaşlarıyla birlikte hamama giderdi. Görücü grubu, hamamdaki ziyaretin amacını gizlemeden, bazen yüksek sesle olumlu ya da olumsuz yorumlar yapardı. Kız ve ailesi, bu yorumlara karşı sessiz kalmak zorundaydı. Genç kız, hem uygun bir aday olduğunu göstermeye çalışırken hem de bu ziyaretin nedenini bilmiyormuş gibi davranırdı (Lewis, 1974:103-104).

Garnet, gelin kızın ısırdığı bir şekeri kayınvalidesine verdiğini ve şekerin damada ulaştırıldığını belirtmektedir (Garnett, 2009:528). Böylece evliliğin tatlı bir hal alacağı mesajı verilmekteydi.

Pedro, kına gecesi, düğün ve düğün sonrası şahit olduğu uygulamaları dile getirmektedir; “Düğünden birkaç gün önce kalabalık bir kadın grubu, davul zurna eşliğinde gelinin evine gider ve burada damattan gelecek hediyeleri beklerler. Ertesi gün tekrar gelinin evine gelirler ve onu hamama götürüp hep birlikte yıkanırlar, yemek yerler ve eğlenirler. Hamamda gelinin saçına, ayaklarına, başparmaklarına ve bileklerine kına yakılır. Bir saat sonra kına yıkanır ve ellerde, bileklerde sarı lekeler bırakır. Kalabalık grup, yine davul zurna eşliğinde türküler söyleyerek gelinin evine döner. Ertesi gün damadın evinde, damadın ailesi ve yakınları toplanır, atlarla gelini almaya giderler. En güzel at, gelin için, diğer atlar ise gelinin eşyalarını taşımak için süslenir. Damat, gelinin evinin önünde bekleyenlere bahşiş vermeden eve giremez. Damadın en yakın arkadaşı sağdıç olur ve damat, geline büyük bir tepsi

sunmadan sağdıcı içeri almazlar. Gelin, davul zurna eşliğinde damadın evine götürülür. Pedro, izlediği düğünde, gelinin elbisesinin ve başının pembe bir ince tülle örtüldüğünü söyler. İlk evlilik gecesinde, damadın soyunmasına sağdıç, gelinin soyunmasına ise diğer kadınlar yardımcı olur. Damat, gelinin belindeki kuşağın düğümlerini çözmek için çeşitli armağanlar vermek zorundadır. İlk gecenin sabahında, gelin ve damat ayrı gruplar hâlinde hamama götürülürler. Düğünden sonra damat, bazı törenlere de katılır. Bunlardan biri, sağdıcın uzun bir sopaya içi gümüş parayla dolu bir kese yerleştirdiği ve bu sopayı devirmeyi başaranın keseyi aldığı bir oyundur. Ayrıca, düğün sonrası koşu ve at yarışı gibi yarışmalarda damat para dağıtır(And, 2019:197). Pedro, evliliğin toplum tarafından desteklenen ve pek çok geleneği içerisinde barındıran kapsamlı bir uygulama olduğuna değinmektedir.

Moltke ise evlilik ritüelini kendi toplumuyla mukayese ederek; kendi toplumunda genç bir kızın nişanlılıktan evliliğe geçişte itibar kaybettiğini belirtir. Zira erkeklerin âşıkane ilgileri doğal olarak sonsuza kadar sürmez. Ancak Doğu'da evlilik, kadının statüsünü yükseltir. Her ne kadar erkeğe tabi olsa da, evdeki hizmetçilerin, uşakların ve çocukların tek hâkimi kadın olduğunu(Djevad, 2013:25) ifade etmektedir. Moltke bu kıyasla kadının Türk toplumundaki itibarını da ortaya koymaktadır.

3.Ölüm Ritüelleri

Garnett, ölüm anında kişinin yakınlarının uyguladığı ritüelleri şu şekilde anlatır: "Ölümün yaklaştığı fark edilince, hastanın akrabaları sessizce yatağının etrafında toplanır ve ölmekte olan kişinin ruhunu rahatsız etmeye çalışan kötü ruhları uzaklaştırmak için dualar ederler. Eğer hasta bilinçliyse, helalleşme gerçekleştirilir ve son vasiyetler yerine getirilir. Bu süreçte, Peygamber'in öğüdüne uyarak kölelerin azad edilmesi gibi hayır işleri de yapılır."

Gilles Veinstein'ın editörlüğünü yaptığı *Osmanlılar ve Ölüm* adlı çalışmada, Türklerin ölümle ilgili geleneklerine dair önemli detaylar yer almaktadır. "Ölüm yaklaştığında, genellikle bir molla veya gelenekleri iyi bilen bir aksakal, yani topluluğun saygı duyduğu yaşlı bir kişi, özel bir dua okumak için çağrılır. Bu kişi, can çekişen kişiyi ayaklarından başlayarak göğsüne kadar kontrol eder ve ölümün yakın olduğuna kanaat getirdiğinde duasına başlar. Can çekişen kişinin yanında bulunan başka bir kişi, onun ruhunu Allah'a teslim etmesi için

‘Allah Allah…’ diyerek zikir çeker. Ayrıca, şeytanın dikkatini dağıtmak amacıyla can çekişen kişiye su verilir ve 'İşte su, su al!' diyerek şeytanın ölüm anındaki kişiyi yanıltması engellenir” (Veinstein, 2007: 80).

Garnett, ölümün ilk şoku atlatıldıktan sonra yapılan işlemleri şöyle açıklar: “İlk üzüntü yatışır yatışmaz, ölen kişiye karşı son görevlerin yerine getirilmesi için hazırlıklar yapılır ve cenaze için gerekli duyurular yapılır. Ölen kişinin gözleri kapatılır, çenesi bağlanır ve ‘rahat yatak’ adı verilen bir sedyeye konularak üstüne sadece bir çarşaf örtülür. Eğer ölen kişi erkekse avluya taşınır ve imamla yardımcıları tarafından yıkanır. Kadınlar için bu görev, gizli bir alanda kadın akrabaları tarafından yerine getirilir” (Garnett, 2009: 533-534).

Martin, cenaze merasiminde ölen kişinin yakınlarının imam eşliğinde Yasin Suresi'ni okumaları ve bu sureye yüklenen dini anlamı şu şekilde izah etmektedir; “Cenaze camiden mezarlığa taşınırken, tüm yakınları ağlayarak cenazeye eşlik eder. Defin sırasında Kur'an'ın 36. suresi olan Yasin okunur. Müslümanlar, bu surenin okunmasının büyük manevi mükâfatlar getireceğine inanırlar. Rivayete göre, Yasin Suresi okunurken her bir harf ile gökyüzünden on melek iner; bu melekler hastanın yatağının etrafında sıralanır, ona dua eder, hasta vefat ederse yıkanmasına nezaret eder ve cenazesine katılırlar. Cenaze gömülmeden önce imam, merhuma fısıldayarak Allah, iman ve peygamber hakkında sorulacak soruların cevaplarını öğretir. Müslümanların ölüm ve ölüleriyle ilgili inançları bu şekildedir" (Martin, 2007: 119).

Sonuç

Çalışmamız kapsamında 16-20. yüzyıllar arasında İstanbul ve Anadolu topraklarına gelmiş yabancı seyyahların eserlerinde Türk geçiş ritüelleri ile ilgili uygulamalar tespit edilerek değerlendirilmeye tâbi tutulmuştur.

Sosyal yaşam, gelenek ve görenekler, toplumun düşünce yapısı, günlük pratik ve ritüeller Türk halk kültürünü meydana getiren ana unsulardandır. Türk kültürü pek çok yerli araştırmacı tarafından irdelenmiş ve Türklerin zengin bir kültüre sahip olduğu ortaya koyulmuştur. Çalışmamızda ise üçüncü bir gözün bakış açısıyla halk kültürünü inceleme imkânı doğmaktadır. Bu bağlamda yerli araştırmacıların Türk kültürüne yaklaşımı ile yabancıların yaklaşımı

arasındaki benzer veya farklılıklar ortaya koyularak Türk halk kültürünü geçiş dönemleri bağlamında tarafsız bir şekilde inceleme imkânı oluşmaktadır. Osmanlı topraklarına gelen seyyahların birçoğunda; dini, politik ve kültürel sebepli bir takım olumsuz düşünce ve tutumlara sahip oldukları bilinmekte ve yabancı seyyahların Türkler konusunda ön yargılı yaklaşımlar sergilediklerini söylemek mümkündür. Tüm bu ön yargılara rağmen Tük kültürünün köklü, özgün ve sosyal hayatta kuvvetli bir şekilde yaşatıldığı konusunda seyyahların birçoğunun hemfikir oldukları görülmektedir. Yabancıların kültür gözlemleri bu açıdan yerli araştırmacılarımızın değerlendirmelerini destekleyici niteliktedir.

Kültür politikalarının yumuşak güç olarak görüldüğü günümüz dünyasında yabancı seyyahların eserleri ve bu eserlerdeki Türk algısı ayrı bir önem teşkil etmektedir. Zira her biri farklı ülkelerden topraklarımıza gelen yabancı seyyahlar, seyahatnamelerinde bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde Türk kültürünü yansıtmakta uluslararası sahada Türk kültür ve Türk tipolojisinin tanıtımını gerçekleştirmektedir.

Kaynakça

And, Metin. (2019). *16. Yüzyılda İstanbul: Kent - Saray - Günlük Yaşam*. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Çetin, O. ve Yıldız, A. (2024). "Yurt Dışında Okutulan "Türkçe ve Türk Kültürü" Ders Kitaplarının Halkbilimsel Bağlamda Değerlendirilmesi" *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 18, 114-130.

Davis, Fanny (2006). *Osmanlı Hanımı-1718'den 1918'e Bir Toplumsal Tarih* (Çev. Bahar Tırnakçı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Djevad, Ahmet. (2013). *Yabancılar Gözüyle Türkler*. Çev. Mehmet Genç. Kitabevi Yayınları, İstanbul.

Garnett, Lucy M. J. (2009). *Türkiye'nin Kadınları ve Folklorik Özellikleri* (Çev. Nurettin Elhüseyni). Oğlak Yayıncılık, İstanbul.

Guillaume, Martin (2007). *İstanbul'a Seyahat*. İstiklal Kitabevi, İstanbul.

Lewis, Raphaela (1973). *Osmanlı Türkiyesinde Gündelik Hayat (Âdetler Ve Gelenekler)*. İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.

Mantran, Robert (1991). *XVI.-XVII. Yüzyılda İstanbul'da Gündelik Hayat* (Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay). Eren Yayıncılık, İstanbul.

Olivier, Antonie (2007). *18. Yüzyılda Türkiye ve İstanbul*. Çev. Aloda Kaplan. Kesit Yayınları, İstanbul.

Veinstein, Gılles (haz.) (2007). *Osmanlılar ve Ölüm* (Çev. Elâ Güntekin). İletişim Yayınları, İstanbul.